

**СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ
ДЖЕРЕЛ**

1. Наумов А. В. Международное уголовное право / А. В. Наумов, А. Г. Кибальник. Москва: ЮРАЙТ, 2014. С. 56.
2. Міжнародне право: підручник/відп. ред А.М. Вилегжанин. М.: Вища освіта, 2009. 1012 с.
3. Сингер С. Защита детей в условиях вооруженных конфликтов. Дети и война: М., 1995. С. 29.
4. Маніна М. А. Міжнародні стандарти захисту прав дітей під час збройних конфліктів / М. А. Маніна. Електронне наукове видання «Порівняльно-аналітичне право». 2017. №5. С. 388.
5. Діти та збройні конфлікти: доповідь Генерального секретаря. (A/76/1, 76-а сесія), 2021. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/3936050?ln=ru>.

**ДІТИ ТА ЗБРОЙНІ КОНФЛІКТИ: СУЧАСНІ
ПРОБЛЕМИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ**

Сучасний світ характеризується великою кількістю різних міжнародних конфліктів зі зміною політичного керівництва держав, насамперед методом «кольорових революцій». Багато хто з них переріс у збройні конфлікти або локальні війни. Будь-яка війна дає поштовх розвитку озброєнь, вдосконаленню форм і їх застосування. Так було за всіх часів, так відбувається і зараз.

Як відомо, збройні конфлікти можуть бути двох видів – міжнародного та неміжнародного характерів. Проте збройні конфлікти на даний момент мають більше неміжнародний характер, оскільки відбуваються в рамках однієї держави, але негативних наслідків менше не стає. Зокрема, не менше і жертв цих збройних конфліктів [1].

Однією з основних категорій осіб, які дедалі частіше стають жертвами збройних конфліктів – це діти. Проблему захисту дітей, зокрема, від насильства нерідко розглядають багато авторів у своїх дослідженнях у пошуках вирішення цієї проблеми. Небагато робіт присвячено захисту прав людини в період збройних конфліктів, проте всі вони зазвичай розглядають порушення прав людини, не виокремлюючи права дітей в особливу категорію

Необхідність особливого захисту прав дітей як найуразливішої категорії населення була вперше проголошена в Женевській Декларації прав дитини 1924 р. Проте тоді світова спільнота, на жаль, не мала ефективних організаційних структур для реалізації проголошених Декларацією цілей [2]. Система норм і стандартів захисту дітей у період конфлікту розроблялася протягом кількох років. До неї входять:

– Римський статут Міжнародного кримінального суду, який кваліфікує заклик, вербування або використання дітей віком до 15 років у військових діях як військовий злочин;

– Факультативний протокол до Конвенції про права дитини, який встановлює вікову межу у 18 років для примусового призову та прямої участі у військових діях та вимагає від держав-учасниць мінімального віку для добровільного вербування як мінімум до 16 років;

– Шість резолюцій Ради Безпеки про захист дітей, які зачіпаються озброєними;

– Конвенція №182 МОП, яка визначає використання дітей як солдатів як одну з найгірших форм дитячої праці та встановлює 18 років як мінімальний вік для примусового вербування;

– Женевські конвенції та додаткові протоколи до них, які свідчать, що діти є об'єктом особливої поваги та захисту проти будь-яких форм насильства в ході конфлікту, а також що вони мають бути забезпечені «необхідною турботою та допомогою» [3].

Як зазначає професор М. А. Маніна, гуманна спрямованість цих міжнародно-правових актів робить їх незамінним джерелом, що регламентує всі випадки, з якими можуть зіткнутися діти під час міжнародних та неміжнародних збройних конфліктів [4].

Спеціальний представник Генерального секретаря з питань стану дітей у збройних конфліктах вживає заходів щодо інформування світової спільноти про вплив конфліктів на дітей та щодо мобілізації політичного сприяння урядам та громадянському суспільству у посиленні захисту дітей. Він виступає головним прихильником таких заходів, як зміцнення механізмів контролю та інформації про порушення прав дітей у збройних конфліктах; включення питання про благополуччя дітей до порядку денного мирних переговорів; надання

потребам дітей першочергового значення у програмах ліквідації наслідків конфліктів.

Сучасна міжнародна спільнота вкрай стурбована масштабами грубих порушень прав дітей, які мешкають у зонах конфліктів. Їх вбивають, калічать, викрадають, гвалтують і вербують до збройних лав. Діти підриваються на мінах та гинуть від бомб. Становище дітей у війні посилюється наслідками пандемії COVID-19. Про це саме і йдеться у щорічній доповіді Спеціального представника Генерального секретаря з питань про дітей та збройні конфлікти, яку буде розглянуто делегатами 76-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН. Документ охоплює період із серпня 2020 року до липня 2021 року.

Минулого року жертвами серйозних порушень їхніх прав в умовах конфлікту стали 19 379 дітей. Йдеться про вбивства та нанесення каліцтв, про вербування в озброєні ряди, звалтування та викрадення. Так, 8500 дітей було завербовано у солдати. Понад 8400 дітей було вбито або покалічено, причому найбільш смертоносними для дітей конфліктами, як і раніше, є конфлікти в Афганістані, Сирії, Ємені та Сомалі. У 2020 році на 90 відсотків збільшилося випадків викрадення дітей.

За цей період кількість звалтувань дітей збільшилась на 70 відсотків порівняно з попереднім періодом. Жертвами цих злочинів стали 1268 хлопчиків і дівчаток. Більшість випадків сексуального насильства сталося у Сомалі, Демократичній Республіці Конго та Центральноафриканській Республіці [5].

Майже у всіх зонах конфліктів продовжувалися напади на школи та лікарні. Озброєні групи нерідко обирали як мішень школи для дівчаток і педагогів-жінок. Діти становлять чверть усіх жертв внаслідок вибухів мін та інших небезпечних пристроїв. У Південному Судані діти підривалися, коли підбирали вибухові пристрої, закладені на пасовищах, та грали з ними. Ті, що вижили, часто залишаються каліками на все життя: в одних ампутовані кінцівки, інші – паралізовані або втратили зору і слуху.

Через пандемію мільйони хлопчиків і дівчаток у країнах, де йдуть конфлікти, втратили можливість вчитися, нормально харчуватися та отримувати якусь підтримку та допомогу. Багато озброєних груп скористалися важким становищем дітей, щоб залучити їх до своїх лав. Лише за минулий рік подвоїлася кількість дітей, у яких відзначаються симптоми психічних порушень – діти стають свідками насильства та смерті, щодня зазнають травм.

На нашу думку, необхідно встановити кримінальну відповідальність за всі порушення щодо дітей та зробити все для того, щоб запобігати таким злочинам у майбутньому. Насильство, жертвами чи свідками якого стали діти, може спонукати цілі покоління до того, щоб вирішувати суперечки насильницькими методами. Діти, які страждають в результаті війни, завжди повинні бути об'єктом першочергової уваги в рамках зусиль, спрямованих на запобігання виникненню або рецидиву конфлікту, у тому числі в рамках механізмів, покликаних забезпечити справедливість і примирення після завершення конфлікту. Тобто, держави повинні забезпечити у своїх національних законодавствах гарантії того, щоб особи, які зазнавали насильства, були завербовані або зазнали посттравматичного шоку, були оточені особливою увагою та турботою.